

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ УКРАЇНИ
«КІЇВСЬКИЙ ПОЛІТЕХНІЧНИЙ ІНСТИТУТ»
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

В. С. Лазебний, Г. М. Розорінов, С. В. Толюпа

ОСНОВИ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ТА ЇЇ ЗАХИСТУ

Навчальний посібник

Київ
Видавництво Ліра-К
2014

УДК 347.78
ББК 67.404.3
Л97

*Гриф надано Міністерством освіти і науки,
молоді та спорту України
(лист № 1/11–3701 від 16.05.11)*

Рецензенти

Самохвалов Ю. Я. – д.т.н., професор Навчально-наукового інституту телекомунікацій та інформації Державного університету інформаційно-комунікаційних технологій

Савченко Ю. Г. – д.т.н., професор НТУУ «КПІ»

Віноградов М. А. – д.т.н., професор Національного авіаційного університету

Лазебний В.С., Розорінов Г.М., Толопа С.В.

Л97 Основи інтелектуальної власності та її захисту. — К.: «Видавництво Ліра-К», 2014. — 160 с.

ISBN 978-966-2609-03-5

У посібнику розглянуто загальні положення права інтелектуальної власності й стисло охарактеризовано його основні інститути – авторське й патентне право, правову охорону товарних знаків та інших засобів індивідуалізації тощо. Їх аналіз ведеться як із позицій вимог прийнятого у світі розуміння головних проблем права інтелектуальної власності та основних міжнародних угод у розглянутій галузі, так і з позицій українського законодавства і його відповідності міжнародним стандартам.

Посібник призначено для поглиблення знань студентів усіх форм навчання в галузі винахідницької діяльності й спрямовано на активізацію технічної творчості під час навчального процесу. Посібник може бути корисним науковим працівникам, діяльність яких пов'язана з технічною творчістю.

УДК 347.78
ББК 67.404.3

© Лазебний В.С., Розорінов Г.М.,
Толопа С.В., 2011

© Видавництво Ліра-К,
оформлення 2011

ISBN 978-966-2609-03-5

ЗМІСТ

Перелік термінів та скорочень	8
1. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ	12
1.1. Стисла історія виникнення та сучасне розуміння поняття «інтелектуальна власність»	12
1.2. Характеристика поняття «промислова власність»	17
1.3. Всесвітня організація інтелектуальної власності	19
1.4. Зміст основних домовленостей, закріплених міжнародними угодами щодо інтелектуальної власності	20
1.4.1. Паризька конвенція	20
1.4.2. Спеціальні угоди щодо захисту інтелектуальної власності	24
1.4.3. Бернська конвенція	26
1.4.4. Всесвітня конвенція про авторське право (Женевська конвенція)	29
1.4.5. Римська конвенція	31
1.5. Європейська регіональна патентна система	32
1.6. Євразійська регіональна патентна система	36
2. АВТОРСЬКЕ ПРАВО	38
2.1. Теоретичне обґрунтування необхідності охорони авторських прав	38
2.1.1. Передумови та виникнення авторського права	38
2.1.2. Вплив авторського права на творчий розвиток суспільства	39
2.1.3. Загальна характеристика сучасного стану авторського права	41
2.1.4. Захист авторських та суміжних прав в Україні	42
2.1.5. Закон України «Про авторське право і суміжні права»	44
2.1.5.1. Об'єкти та суб'єкти авторського права	45
2.1.5.2. Майнові й немайнові права авторів	48

2.1.5.3. Вільне використання творів іншими особами	51
2.1.5.4. Строк дії авторського права	55
2.1.5.5. Порядок передавання майнових авторських прав іншим особам	57
2.1.5.6. Об'єкти та суб'єкти суміжного права	58
2.1.5.7. Майнові й немайнові суміжні права	59
2.1.5.8. Використання фонограм і відеограм, опублікованих з комерційною метою (ст. 43)	62
2.1.5.9. Захист авторського права та суміжних прав	63
3. КОМЕРЦІЙНА ТАЄМНИЦЯ	65
3.1. Міжнародні підходи до правової охорони комерційної таємниці	65
3.1.1. Виникнення «комерційної таємниці» як об'єкта правовідносин	65
3.1.2. Соціально-економічне підґрунтя охорони комерційної таємниці	66
3.1.3. Структура міжнародних угод, що стосуються охорони комерційної таємниці	67
3.1.4. Поняття охорони комерційної таємниці	68
3.1.5. Способи отримання комерційної таємниці	70
3.1.5.1. Незаконні способи отримання комерційної таємниці	70
3.1.5.2. Правомірні способи отримання комерційної таємниці конкурентами	71
3.1.6. Регулювання взаємин між роботодавцем та найманим працівником у сфері охорони комерційної таємниці	73
3.1.6.1. Права роботодавця у випадку відсутності трудової угоди з працівником	73
3.1.6.2. Регулювання відносин роботодавця та найманого працівника у випадку наявності трудового контракту ..	74
3.2. Захист комерційної таємниці в Україні	75
3.2.1. Об'єкти комерційної таємниці	75

3.2.2. Законодавче обмеження об'єктів комерційної таємниці	76
3.2.3. Суб'єкти комерційної таємниці	78
3.2.4. Відповідальність за розголошення комерційної таємниці	80
4. ОСНОВИ ВІНАХІДНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	84
4.1. Загальні положення	84
4.2. Патентування винаходу або корисної моделі	87
4.2.1. Право на одержання патенту	87
4.2.1.1. Загальні права винахідників	87
4.2.1.2. Права на винахід, створений у результаті службової діяльності	88
4.2.1.3. Право першого заявника	89
4.2.2. Порядок одержання патенту	89
4.2.3. Експертиза заявки на патент або корисну модель	92
4.2.3.1. Попередня експертиза	93
4.2.3.2. Формальна експертиза	95
4.2.3.3. Тимчасова правова охорона	97
4.2.3.4. Кваліфікаційна експертиза	97
4.2.4. Відкликання заявок на патент	98
4.2.5. Реєстрація патенту	98
4.2.6. Видача патенту	100
4.2.7. Права та обов'язки, що впливають з патенту	100
4.2.8. Захист прав власника патенту	102
4.2.9. Додаткові положення	102
4.3. Пошук інформації та патентні дослідження	103
4.3.1. Визначення технічного рівня галузі	103
4.3.2. Мета та зміст патентних досліджень	105
4.3.3. Патентні дослідження під час виконання курсового або дипломного проєктів	107
4.3.4. Пошук інформації про винахід	111

4.3.5. Класифікація винаходів	113
4.3.6. Різновиди пошуку інформації про винаходи	115
4.3.7. Пошук патентів-аналогів	119
4.4. Оцінка результатів науково-технічної творчості	119
4.4.1. Основні етапи процесу виявлення винаходів. Формулювання мети винаходу	120
4.4.2. Встановлення різновиду об'єкта, що підлягає правовій охороні	120
4.4.3. Аналіз об'єкта	122
4.4.4. Виділення сукупності істотних ознак об'єкта	123
4.4.5. Визначення існуючого стану розвитку техніки	123
4.4.6. Вибір прототипу	124
4.4.7. Аналіз прототипу	125
4.4.8. Порівняльний аналіз	125
4.4.9. Обґрунтування істотних відмінностей об'єкта винаходу	126
4.4.10. Обґрунтування техніко-економічних показників винаходу	126
4.4.11. Складання формули винаходу	127
4.4.11.1. Основні вимоги до формули винаходу	127
4.4.11.2. Загальна структура формули винаходу	128
4.4.11.3. Вимоги до складових частин формули винаходу ...	129
4.4.11.4. Особливості формули винаходу на пристрій	129
4.4.11.5. Особливості формули винаходу на спосіб	130
4.4.11.6. Структура опису винаходу	131
4.5. Експертиза об'єкта розробки на патентну чистоту	134
4.6. Програма формування електронних примірників заявок на об'єкти промислової власності	137
4.6.1. Введення нової заявки на винахід (корисну модель) .	139
5. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНА ВЛАСНІСТЬ, ІННОВАЦІЇ І ТРАНСФЕР ТЕХНОЛОГІЙ	144

6. ЗАКОНИ УКРАЇНИ ПРО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНУ ВЛАСНІСТЬ .	152
Література	155
Додаток А. Зразок титульного аркуша авторського свідоцтва на винахід СРСР	156
Додаток Б. Зразок патенту на винахід України	157
Додаток В. Зразок патенту на винахід Російської Федерації	158